

Filmajánló: Mindig másképp

Miről szól a film? – ezt a kérdést mindig felteszem középiskolás diákjaimnak. Így tettem most is, miután közösen megnéztük *A lé meg a Lola* (Lola rennt, 1998) című filmet. Véleményem szerint ennél a kérdésnél nincsen jobb vita-indító, és ez a film kimondottan igényli is az erre adott válaszokat, gondolatkísérleteket, tűnődéseket. Egyébként is ez a kérdés a leggyakoribbak egyike, amelyet filmek kapcsán megemlítenek fiatalok, idősebbek, gyermekek, leendő nézők, útmutatót várva. Így, a megszokott kérdést ismételve, nem csupán a film különböző rétegei sejlenek apránként fel, de a beszélgetés nyit a filmnézési szokások felé is.

A kérdésre kapott válaszok mentén könnyedén indul a beszélgetés, hiszen a film a biztosíték arra, hogy egyik sem lesz egyértelmű, magától értetődő. A válaszokra nem is lehet felkészülni, alapozni rájuk viszont annál inkább: ezért is lesz mindegyik beszélgetés izgalmas, a tanár számára is mindig más. Olykor megkérdezik diákjaim, hogyan tudja a tanár úgy tartani az óráit, hogy ne váljon a maga számára unalmassá, hiszen ugyanazt az anyagot adja le a különböző osztályokban, és arra is gyakran kíváncsiak, hogy hány-szor láttam már például *A lé meg a Lola* című filmet (vagy akár mást, melyet együtt né-zünk), és hogy nem unom-e már. Ilyenkor egyértelművé teszem, hogy a befogadó, vagyis a mindenkor változó közönség szemével nézem a filmet (vagy éppen tartom az órát), fi-gyelem a reakciókat, feszülten várom, hogy egy különlegesebb helyzetben hogyan rea-gálnak, unatkoznak, vagy éppen sikerül fenntartani a figyelmet, esetleg éppen mérge-lődök, mert pont akkor fordul padtársához, mobiltelefonjához, halaszthatatlan tennivaló-jához, amikor villanásnyi ideig látható valami lényegbe vágó, történetet magyarázó, em-lékezésre érdemes.

Ilyen módon, bár sokszor láttam már a filmet, szívesen nézem újra, úgy ülve a te-remben, hogy közben a nézőket is szemmel tudjam tartani. Sokszor meg is lepődnek, amikor a korábbi – a filmnézés közben tanúsított – reakcióikra kérdezek rá, vagy éppen a filmnézés és beszélgetés közötti rövid szünetben barátaikhoz intézett mondanivalójukra. Hiszen a primér reakció összekapcsolása a már említett kérdéssel, máris fél siker: meg-felelő indítás a beszélgetéshez.

A kissé suta magyar címfordítás nagyon dinamikus filmet takar: jóval több köze van az eredeti címben jelzett rohanáshoz, mint a magyar fordításban hangsúlyozott anyagi-akhoz. A gyors iramot a néző is érzi: a bő órán keresztül tartó futás végén a főszerep-lővel együtt torpan meg, és tekint vissza a befutott távra. Többek között ezért is fontos, hogy a filmet együttünkben nézzük meg, és ne esetleg két külön (tan)órásra szétosztva. A nézőnek sem jár közben ugyanis a pihenés, ha pedig mégis elnyeri ezt, mert esetleg ki-csengetéskor a szünet mellett dönt, nagy az esélye, hogy bizonyos árnyalatokat, értelme-zési lehetőségeket kevésbé ismer majd fel. Azt például, hogy nem csak Lolával és Lolá-ért futunk, hanem nézőként mi magunk építjük menetközben a filmet. *A lé meg a Lola*

ugyanis nem csupán a pár szóban elmesélhető történetről szól, hanem arról is, hogyan alakul egy történet filmmé, vagy mennyiben jelent még valóságot mindaz, ami a nézők szeme előtt zajlik. Érdeemes megállni és (vissza)figyelni a mindhárom részt bevezető rajzfilm-részletig, itt nem csak a véletlen sorsdöntő szerepét szemrevételezhetjük ugyanis, de azt is, ahogyan a valóság elemei újrendeződnek. A műalkotásként való (újra)építkezés válik hangsúlyossá a mozgókép-állókép egymásra játszásának dinamizmusával, az osztott képernyő használatával, valamint a három részre való tagoltsággal is. A központi szereplőnek, a vörös hajú, folyamatosan mozgásban levő lánynak a története váratlan módon ér véget már az első húsz percben, hogy aztán hamarosan újra elkezdődjön. A három rész azonos helyzetből indul – sok pénzre van szükség, rövid idő alatt –, és különböző megoldásokat kínál, egyértelművé téve, hogy a történetek alakulásában a véletlennek és a sorsszerűségnek is jelentős a szerepe. Ilyen módon a filmet példázatként is szemlélhetjük, hiszen az újrakezdődő történet már nem ad esélyt a nézőnek, hogy a film világa beszippantsa, és érzelmileg fogva tartsa: kénytelen bizonyos távolságtartással szemlélni a szeme előtt zajló eseményeket. A „veled is megtörténhet” érzésére az egyik indító képsor is rájátszik: a kamera egy város épületei közül kiválasztja Loláék ablakát, így az ő történetébe kapcsolódunk bele, de lehetne akárkié, hiszen ami vele megtörtént, mindannyiunkkal megtörténik nap mint nap, leszámítva a pénz felhajtásával járó izgalmakat.

A véletlenszerűség mentén építkező jelenetek lehetőséget adnak arra is, hogy a közönség korábbi mozgóképes élményeiről beszéljünk, a diákok mindig pozitívan reagálnak, ha elmondhatják, amit ők már láttak, átéltek, ismernek. Kihasználhatjuk a lehetőséget egy kis filmtörténetre is: beszélhetünk Alfred Hitchcock műveiről és a nevéhez köthető „vörös heringről”, vagyis a megtévesztés technikájáról, hiszen *Psycho* (1960) című filmje is rájátszik a nézői elvárásokra. A két film indítása is hasonló: a kamera kísér be

egy látszólag tetszőlegesen kiválasztott ablakon át egy lakásba, ahonnan majd elindulnak az események.

A mellékszereplők jelenléte is számos kérdést vet fel, kezdve a görög jósokra emlékeztető vak nővel, vagy a mindentudó biztonsági őrrrel, folytatva az egyes részekben eltérő jövőképet elnyerő számos, jelzésszerűen megjelenő figurával. A szereplők pedig minden esetben hozzák magukkal a párkapcsolat, a barátság, szerelem, felebaráti szeretet, családi összetartozás kérdéskörét.

A lé meg a Lola már húszéves, de annak a generációnak is tetszik, amelyik szerint az ezredforduló előtt nem is volt élet, hogy jó filmekről ne is beszéljünk. Érdekli és leköti őket, ezt pedig manapság egyre nehezebb, nem csupán tanórával, de filmnézéssel is elérni, így megfelelő választás (német)óra vagy vitaindítónak osztályfőnökként, filmklubot szervezőként. Az indításban feltett kérdésre pedig érdemes folyamatosan keresni a választ nem csupán ennél az egy filmnél, és érdemes következetesen megszólítani vele a folyton változó közönséget is. Rácsodálkozhatunk, hogy mindig másképp szólítanak majd meg minket is a látott filmek és a nézőközönséggé formálódó diákjaink.

Online: <https://videa.hu/videok/film-animacio/a-le-meg-lola-teljes-online-bIPpCSiyJJx110PZ>

<https://film-online.ro/lola-rennt-1998/>